

Зиновій БУЛИК

Я БУВ ЛИШЕ СКРИПАЛЕМ

Спогади

“По дорозі в Добромиль”: (верхній ряд зліва направо) Олег Петрашко, Іван Дідусь, Зиновій Булик ; (зліва направо) Наталія Черненко, Оксана Годованська, Володимир Проник, Олександр Зелінський, Наталка Лотоцька, Стах Гурний, Степан Бучинський (з архіву О. Годованської).*

Останнім часом багато говорять і пишуть, навіть організовано декілька телепередач про Клуб творчої молоді (КТМ) “Пролісок”, який було створено у Львові в 60-х роках минулого століття як аналог до такого ж громадського об’єднання у Києві, що мало назву “Сучасник”. Не буду заперечувати значення і ваги цього об’єднання у справі національного відродження, громадського пробудження – добре знаю і глибоко шаную головних осіб цього клубу – Михайла Косіва, Богдана Гориня, Марію Крушельницьку, Ігоря Калинця, Ірину Стасів-Калинець, Олександру Цалай-Якименко, Олександра Зелінського, Стефанію Шабатуру, Володимира Квітневого, Юрка Брилинського, Володимира Глухого, Святослава Максимчука та багатьох інших, сам брав посильну участь у різних акціях клубу. Усе це так, та все ж мусимо визнати, що вплив цього об’єднання на громадську думку був доволі скромний: на засідання клубу та на різні його літературні вечори, концерти і т.п. приходила обмежена кількість людей – здебільшого свідоміші студенти львівських вищих навчальних закладів, викладачі та працівники тих же інститутів, та й проіснував цей клуб усього два роки (1963-1964 рр.) [1]. І чомусь зовсім обминули своєю увагою історики, культурологи Львівський університет, де нуртувало доволі активне творче життя.

Чого тільки вартували факультетські вечори з обов’язковими виступами художньої самодіяльності, особливо на філологічному, іноземних мов, історичному. На такі вечори сходилися студенти з інших факультетів і вищих шкіл, і часто ніде було голці впасти.

У 50-60-х роках ключовим осередком художньо-творчого життя університету був Студентський клуб, у якому спочатку директорував старшокурсник філфаку Дмитро Кусько (згодом партійний діяч – секретар міськкому партії), а після – недавній фронтовик, професійний музикант Дмитро Павлович Довженко (у перспективі – директор Львівського музичного училища ім. С. Людкевича). Саме за його керівництва при клубі були засновані: Студенський театр (керівник – народний артист УРСР Олександр Гай), естрадний оркестр (керівники – Євген Житницький, Євген Білоусов, Михайло Ярошинський), вокальна студія (керівник – Митрофан Широков), симфонічний оркестр (керівники – студент консерваторії Ігор Лацанич та один із засновників-організаторів симфонічного оркестру при Львівській філармонії, викладач консерваторії, диригент і бас-кларнетист Денис Хабаль), студентський хор (керівники – Дмитро Довженко, згодом – Іван Антоненко), хор студентів історичного факультету (керівник – Сергій Амбарцумян) і нарешті – фольклорно-етнографічний ансамбль “Черемош”, першими керівниками якого були викладач Львівського музучилища Володимир Панасюк (диригент хору), оркестрант-альтист симфонічного оркестру

Львівської філармонії, один із співтворців Державного оркестру українських народних інструментів, знавець народної інструментальної музики, прекрасний аранжувальник Тарас Ремешило (керівник оркестру) і відомий львівський хореограф, учень Ярослава Чуперчука – Пилип Сех (керівник танцювальної групи).

Усі ці колективи заслуговують на те, щоб про них повести окрему розмову. Роботу Студентського клубу фінансував профком, тому свою діяльність клуб мусив проводити під безпосереднім наглядом (своєрідною цензурою) парткому, секретарями якого в той час були журналіст Йосип Цьох, знавець історії КПРС Галина Смірнова-Давидова, філософ Тамара Старченко та ін.

При клубі надзвичайно плідно працювала художня рада, незмінним головою якої був відомий вчений-германіст, завідувач кафедри німецької філології, професійний музикант-альтист (за часів німецької окупації – оркестрант Львівського оперного театру) Богдан Задорожний [2]. До художньої ради входили доволі знані та шановані вболівальники самодіяльного мистецтва, як, наприклад, завідувач кабінету мистецтвознавства Христина Саноцька, доцент кафедри української літератури Леоніла Міщенко, доцент фізичного факультету Олександр Пізіо, ст. лаборант кафедри української мови Валентина Черняк, завідувач кабінету франкознавства Ангеліна Кабайда, декан факультету іноземних мов Тетяна Буйницька, ст. лаборант кафедри української літератури Оксана Годованська, аспіранти кафедр української мови Олександра Захарків і економгеографії Олег Шаблій та автор цих рядків – тоді завідувач кабінету експериментальної фонетики філологічного факультету.

Хоча художня рада мала нібито тільки дорадчий голос, та, враховуючи авторитетність її складу, з рекомендаціями цього органу змушені були рахуватися не лише керівники Студентського клубу, але й “всемогутній” партком. Особливо добрих слів заслуговує прихильне ставлення до художньої самодіяльності ректора Євгена Костянтинівича Лазаренка, який, хоч і виходець із зросійщеної Слобожанщини, відзначався національною свідомістю, високою культурою і доброзичливою увагою до починань Студентського клубу та художньої ради. Саме з благословення художньої ради при Студентському клубі

було засновано драматичний театр. На його керівника запрошено було не кого-небудь, а самого Бориса Тягна (учня Леся Курбаса, головного режисера Театру ім. Марії Заньковецької). Але, зважаючи на зайнятість Тягна, за його рекомендацією першим художнім керівником прийняли Олександра Гая. І відразу замахнулись на “Украдене щастя” Івана Франка.

Виконавців на головні ролі не доводилось довго шукати. Адже на філологічному факультеті вже існував свій театр (якщо його так можна назвати). Це був гурток, який очолювали особи не байдужі до драматичного мистецтва – В. Черняк та Л. Міщенко (читала спецкурс про український театр і драматургію, захистила дисертацію про творчість – зокрема й драматичну – Лесі Українки). Куратором театру від профкому була доцент кафедри української літератури Катерина Кутковець.

Учасники гуртка головним своїм завданням вважали підготовку березневих Шевченківських свят, які в той час для влади були сіллю в оці. І все ж гуртківці здійснили цілу низку цікавих інсценізацій за творами Тараса Шевченка – “Відьма”, “Сретик”, “Марина”, “Катерина”, “Гайдамаки”, “Причинна” та ін.

Незмінним учасником цих інсценізацій був надзвичайно талановитий чоловік, випускник філологічного факультету, методист заочного відділу Антон Доценко, який незмінно, з великим успіхом виконував на університетській сцені роль самого Тараса Шевченка. Гримуватися особливо не мусив, був чимось подібний до українського генія – коренастий, міцної статури, навіть трохи лисуватий. Серед учасників цих дійств варто згадати ст. лаборанта кафедри української літератури Оксану Годованську, аспіранта цієї ж кафедри Івана Сірака, студентів – Грицька Похиленка, Світлану Гавриленко, Людмилу Плаксюк, Аллу Мельник, Богдана Матіїва, Наталку Лотоцьку, Михайла Косіва, Юрка Брилинського, Віталія Гавриленка, Елю Топінко-Кузьму, Анісу Конопу, Лесю Чабан та багатьох інших.

Шевченківські вечори зазвичай, крім вступного слова на зразок “Шевченко – співець дружби народів”, “Шевченко – інтернаціоналіст”, “Шевченко – революційний демократ” і т. п., що його зачитували штатні доповідачі (з коректності прізвищ не називатимемо), складалися із згаданих інсценізацій, а в другому відділі йшов звичайний концерт, найчастіше за участю університетського симфонічного оркестру, і з реcitaцією творів Шевченка (твори строго регламентував партком).

Шевченківські свята незабаром набули надзвичайно широкого розголосу, великий актовий зал був завжди переповнений, місьць бракувало, люди стояли, причому серед глядачів були не лише студенти, викладачі й працівники університету, але й чимало людей із міста. Такі вечори викликали настороженість, а то й паніку, невдоволеність з боку владних структур, зокрема й парткому.

“Украдене щастя” І. Франка, Анна - Леоніла Міщенко, Настя - Валентина Черняк (з архіву О. Годованської.).

“Будка ч. 27” І. Франка, Зося - Оксана Годованська, Панько - Зиновій Булик (з архіву З. Булика).

У Шевченківських концертах часто брали участь запрошені актори театру ім. Марії Заньковецької, тим більше, що деякі з них були колишніми (або тодішніми) студентами, переважно філологічного факультету, – Богдан Козак, Богдан Ступка, Володя Глухий, Оля Піцишин, Юрко Брилинський, Наталка Черненко (Міносян) та ін. Але після того, як на одному із Франківських вечорів Богдан Козак у Малому актовому залі, що при Студентському клубі, вийшов перед завісу, клякнув на коліна й прочитав, як молитву, пролог до поеми Івана Франка “Мойсей”, а наприкінці, підвівшись, із великим пафосом завершив:

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольнім колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі... –

Після цього брати участь в університетських концертах акторам театру було категорично заборонено.

Доводилось вдаватися до хитрощів. На один із Шевченківських концертів я запросив Юрка Брилинського, але не як читця-рецитатора, а як співака. Він мав виконувати у супроводі оркестру українських народних інструментів ансамблю “Черемош” доволі невинну, навіть жартівливу пісню Юлія Мейтуса на слова Тараса Шевченка – “Од села до села танці та музики, курку, яйця продала – маю черевики...” Після довгих дебатів вдалось отримати від парткому дозвіл на виступ артиста. Юрко проспівав непогано, публіка викликає його “на біс”. Ще раз проспівав, а в залі оплески не вшухають. Що робити? І Юрко відважується... і притишено починає: “Мені однаково, чи

буду я жить в Україні, чи ні...” Зал завмер... Що робилося потім – важко передати, переповнений зал стоячи скандував: “Браво! Біс!”

Так люди висловлювали своє ставлення до усіляких заборон. Що було далі? Неприємності. Хто дозволив? Хто запросив? Як міг прогледіти таку крамолу директор клубу? Куди дивився художній керівник? Одним словом – кримінал. Тепер це виглядає смішно, а тоді... було не до сміху.

Але повернемося до справ університетського драматичного театру, що почав плідно працювати при Студентському клубі. В колективі від початку його існування запанувала ділова, творча атмосфера. На головні ролі вибирати obsadu не було аж надто важко – складну роль Миколи Задорожного без конкуренції було віддано вже відомому і чи не найбільш досвідченому виконавцеві ролі Т. Шевченка Антонові Доценкові, на роль Анни погодилась Леоніла Міщенко, в інших ролях виступили: математик Микола Кушнір (Михайло Гурман), фізик Михайло Хрущ (Олекса Бабич), роль його дружини, сільської пліткарки дісталась Валентині Черняк, роль Війта успішно виконував філолог Олексій Федорчук, роль корчмаря Шльоми блискуче грав математик Євстахій Парасюк, у скромніших ролях парубків, дівчат були “задіяні” вже доволі відомі “актори” – Володя Глухий, Василь Носан, Оксана Годованська, Еля Топінко-Кузьма, Аніса Конопа, у ролі одного із сільських музик неважко було виступити й мені (як не як – концертмайстер симфонічного оркестру і прімаш* “Черемоша”).

На репетиціях панувала творча атмосфера, режисер Олександр Гай відразу знайшов контакт з “акторами”, був надзвичайно вимогливим і не пригальмовував імпровізації у мізансценах.

Прем’єра вистави “Украдене щастя” І. Франка відбулась у 1956 р. в Театрі ім. М. Заньковецької, а згодом – виступи у Будинку народної творчості, на Малій сцені при Студентському клубі, а також у Нагуєвичах під час святкування 100-річчя від дня народження Івана Франка – для селян-земляків письменника та учасників Наукової конференції, присвяченої цій знаменній даті.

Вистава вийшла на славу. Це був справжній, великий успіх університетського театру і його режисера. Гра приваблювала щирістю і яскравими акторськими особистостями. Усі – студенти і викладачі ставилися до своїх обов’язків із великою відповідальністю та вимогливістю. Театральне мистецтво так затягнуло молодих аматорів, що дехто згодом перейшов на професійну сцену (Володя Глухий, Наталка Лотоцька, Наталка Черненко), а інші на все життя залишилися палкими прихильниками театру (театралами) – взяти хоча б Оксану Годованську, Василя Носана, Миколу Кушніра, Михайла Хруща, Елю Топінко.

Згодом наш режисер Олександр Гай, коли його в Театрі ім. Заньковецької затвердили на ролі Гамлета в одной-

*Прімаш – з угор., одночасно перша скрипка і керівник оркестру народних інструментів, диригує не паличкою, а смичком.

менній трагедії В. Шекспіра, змушений був відмовитися від роботи зі Студентським театром. Справді, роль Гамлета була знаковою, на той час в Україні її виконували лише два актори, і вона стала важливою віхою в їхньому творчому утвердженні. Маю на увазі Олександра Гая (Театр ім. М. Заньковецької) та Ярослава Геляса (Харківський драматичний театр ім. Т. Шевченка).

Художня рада запропонувала на посаду режисера Студентського театру артистів Театру ім. М. Заньковецької Сергія Бедра або Володимира Максименка. Декілька репетицій відбулося під проводом С. Бедра, але більшу прихильність серед учасників театру здобув собі полтавець Володимир Максименко.

Театр уже існував, успіхи його були очевидні, залишалося поповнювати репертуар. Новими постановками стали “Таке кохання” чеського драматурга П. Когоута та п’єси недавно реабілітованих українських письменників – Івана Микитенка (“Кадри”) й Мирослава Ірчана (“Підземна Галичина”). У цих виставах брали участь такі вже доволі відомі і, можна сказати, досвідчені виконавці з неабияким акторським хистом, як завідувач Студентської бібліотеки Іван Дідусь, студенти факультету іноземних мов Алла Бабенко (нині провідний режисер Театру ім. М. Заньковецької), Наталка Лотоцька (тепер народна артистка України, працює в Київському національному драматичному театрі ім. І. Франка, довголіття ведуча популярної радіопередачі “Від суботи до суботи”), студенти-історики Віталій Гавриленко, Юрій Яременко, Олег Петрашко, філологи Валентина Черняк, Володимир Глухий, Оксана Годованська, Галина Костко-Ярема, Данило Кузик, Грицько Похиленко, Христя Королик та ін.

Усі названі вистави здобули значний успіх у глядача, хоча колектив мав труднощі з виготовленням декорацій, бракувало костюмів. А хотілося розширити глядацьку аудиторію. Враховуючи традиції театру “Руської Бесіди”, який у сутності своїй був мандрівним, вирішили виїжджати з виставами в районні центри і навіть села Львівщини.

Отож у репертуарі з’явилося декілька одноактівок – як поважних, так навіть і водевілів – “Дитина” Павла Загребельного, “Бувальщина, або На чужий коровай очей не поривай” А. Велісовського (головні виконавці – Іван Дідусь, Ася Василькова, Володя Глухий, Оксана Годованська, Степан Іщук, Наталка Лотоцька, Василь Носан, Михайло Косів), “На перші гулі” Степана Васильченка (у головних ролях Олени та Тимоша – Оксана Годованська і Володя Глухий, у ролі Савки – Антон Доценко, його жінки Василини – Валентина Черняк). І нарешті – “Будка ч. 27” І. Франка, яку з успіхом ставили в Малому актовому залі при Студентському клубі, в Нагуєвичах і навіть на Львівському телебаченні. Головними дійовими особами були працівники філологічного факультету: Прокіп Завада – Антон Доценко, Панько Середуший – Зиновій Булик, Олена

“Бувальщина” А. Велісовського, (зліва направо) Оксана Годованська, Василь Носан, Володимир Глухий, Іван Дідусь, Ася Василькова (з архіву О. Годованської).

– Валентина Черняк, Зося — Оксана Годованська, Гнат Сиротюк – Петро Зозуляк, Ксеня – Леоніла Міщенко.

З водевілем А. Велісовського “Бувальщина” та “Дитиною” П. Загребельного ми побували в багатьох районних містечках і селах Львівщини, особливо пам’ятною була поїздка на батьківщину Володі Глухого (його там усі називали Зеником) – у Добромилів.

До поїздок долучилися й музиканти Олександр Зелінський (акордеон), Зиновій Булик (скрипка), Володимир Проник (сопілка), Степан Бучинський (бас, баян). Очоловав такі гастролі художній керівник Студентського клубу

Троїсті музики (зліва направо): Зиновій Булик, Олександр Зелінський, Володимир Проник, Степан Бучинський (з архіву З. Булика)

Вокальне тріо: Євгенія Одзівич, Катерина Марущак-Зозуляк, Олександра Захарків.

Євген Трусевич (актор за сумісництвом). Прибувши в село, ми знаходили директора клубу, домовлялися про виступ, розвішували афіші, музиканти (“троїсті музики”) всідалися перед клубом і починали вигравати розмаїті народні мелодії та шлягери (див. світлину). Починали сходиться люди, через якусь годину-півтори музиканти переходили в приміщення клубу, продовжуючи гру; не минало й декількох хвилин, як зал був переповнений. І починалося театральне дійство. З яким натхненням грали актори! Вдячні сільські глядачі довго не випускали “лицедіїв” зі сцени, гучні оплески не вщухали; лише марш, який виконували під кінець народної музики, сповіщав про завершення “видовиська”. А потім був автобус, інколи електричка... А чого тільки не переспівалося дорогою додому! І де бралися сили? Ентузіазму нам не бракувало – ми бавили (розважали) інших і бавилися самі. Такі поїздки не забуваються.

Після “Украденого щастя” І. Франка прикметними в історії університетського театру були дві наступні вистави: опера “Наталка Полтавка” Миколи Лисенка і “Лісова пісня” Лесі Українки. Про ці дві вистави слід повести мову окремо. Хто б міг подумати, що актори-аматори зможуть здійснити своєрідний подвиг – поставити оперу? Адже треба було мати відповідно підготовані кадри виконавців. Розпочали шалену роботу – симфонічний оркестр (диригент Д. А. Хабаль) узявся за партитуру, відбувалися додаткові посилені репетиції у вокальній студії (керівник І. Широков)[3], почали школити драматичних акторів, а то й підшукувати студентів із певними вокальними даними – завдання надважке, дехто навіть перелякався. На заголовну роль найбільше надавалася Оксана Годованська, але співачкою себе не вважала, походила на заняття з вокалу і ... зрезигнувала. На щастя зголосилася Євгенія Одзівич (перший голос із вокального тріо – Євгенія Одзівич, Катерина Марущак-Зозуляк, Олександра Захарків), в неї несподівано виявився й неабиякий акторський

хист. На роль Петра запросили студента факультету іноземних мов Миколу Лесюка (вокальні дані прекрасні, акторські – скромніші), роль Миколи виконував студент-географ Богдан Швайківський (соліст студентського хору, у цьому амплуа виступає і сьогодні в чоловічому хорі “Прометей”, доцент Зооветеринарного університету, “із голосу не спадає” – не так як тахтаулівський дячок, що залицявся до Наталки Полтавки). З роллю виборного Макогоненка, як твердили рецензенти, блискуче впорався студент-фізик Василь Михайлик – прекрасні вокальні дані та неабиякий акторський хист; роль Горпини Терпилихи успішно виконала аспірантка кафедри української мови Леся Захарків. Кращого виконавця ролі Возного Тетерваківського як студент з українського відділу філології Володя Глухий, важко було навіть придумати; сам скрипаль, прекрасний слух, хоча вокалістом себе не вважав, але яка гра! Не побоюєш вжити вислів – геніальне виконання ролі при скромних вокальних даних. Мені доводилось бачити не одного актора в цій ролі як в оперних, так і драматичних театрах, але після Володі, тоді лише студента, гра професійних акторів викликає не лише розчарування, а й роздратування. Не кажу вже про розвинуту міміку, жестикуляцію, імпровізування в мізансценах – а яке розуміння тексту, а як легко давав собі раду із суржикованою мовою свого героя – це міг зробити тільки філолог, який, до речі, і в університеті, а пізніше в театральній студії, яку свого часу закінчив, навчався у блискучого знавця фонетики народних говорів, діалектолога і не менш талановитої актриси нашого театру, незабутньої Валентини Семенівни Черняк. У театральній студії при Театрі ім. М. Заньковецької вона читала курс української орфоєпії, у неї вчилися Богдан Ступка, Богдан Козак, Оля Піцишин, Юрко Брилинський, Наталка Черненко. Не один із акторів діставав від неї прочухана за неправильну вимову під час “здачі” тієї чи іншої вистави, а її присутність навіювала панічний страх на артистів (коли йшлося про вимову, Валентина Семенівна могла бути навіть безпардонною). Інколи актори не можуть збагнути, що Возний не говорить російською мовою, він не росіянин, а навпаки, українець, полтавець, по-своєму навіть патріот (“полтавська галушка”) і артикуляційна база в нього українська, а по-російському закидає (хоча це йому ніяк не вдається), бо дуже хоче подавати себе панькуватішим, аніж насправді є, сиріч “скусно прикидається”. Це треба відчувати, і Володя це відчував, а навчитися такого пересічному акторові, байдужому до мови, зовсім непросто...

Окремо слід виділити роль Наталки Полтавки у виконанні Євгенії Одзівич, яка була наділена не лише гарними вокальними даними, а й неабиякою здатністю до перевтілення. Вона так входила в роль, що під час виконання арії “Чого вода каламутна” невимушено плакала на сцені, з очей ясно текли сльози. Така гра не могла не зворушити глядача, ніхто не був байдужим до долі цієї прекрасної, нібито й простої, але такої глибокої, душевної української дівчини.

А чого вартувала неповторно колоритна роль виборного Макогоненка! Василь Михайлик інколи для перекон-

ливішого входження в роль, особливо перед виконанням пісні “Дід рудий, баба руда...”, дозволяв собі за кулісами перехилити одну-другу чарку оковитої (справжньої, не бутафорської, як це прийнято в театрі). Василь часто повторював фразу: “Без театру я вже жити не зможу”.

Цю оперу М. Лисенка наш театр неодноразово виводив на суд громадськості при постійних аншлагах і з незмінним успіхом у Малому залі в університеті, навіть виїжджали на гастролі до Дрогобича, де вистава знайшла багато поціновувачів – студентів та викладачів педінституту ім. І. Франка, ректором якого тоді був послідовник Є. К. Лазаренка – недавній історик Львівського університету Анатолій Черненко.

Наближався 1963-й рік, а з ним ювілей – 50-річчя від дня смерті Лесі Українки; готувалися до події з натхненням – наукова конференція, присвячена цій даті; виїзд на батьківщину геніяльної поетеси – Колодяжне, Ковель... Ректор Є. К. Лазаренко всіляко підтримував цю ідею і сприяв якнайкращому відзначенню цієї дати. Спеціальну програму готував симфонічний оркестр університету (диригент Д. Хабаль), готувалась і вокальна студія та її виконавці – Богдан Старицький, Тея Брагінець; взяти участь в акції погодилися доцент Львівської консерваторії Марія Байко, викладач музучилища Марія Процев’ят та ін.

Не міг залишитись байдужим і Студентський театр – вирішено було підготувати фрагменти із драми-феєрії Лесі Українки “Лісова пісня”, щоб поставити ці уривки з вистави в тому місці, де справді відбувались події – в урочищі Нечимле біля села Скулин, що поблизу Колодяжного, і де, як було відомо, зберігався зруб (пеньок) столітнього дуба, спиланий проти волі дядька Лева після його смерті.

Саме там випала нам честь “лицедіяти” перед добірною публікою, яка так чисельно прибула з усієї України, – доволі згадати незабутнього патріярха української літератури, поета-академіка Максима Рильського, художницю опозиціонерок-дисиденток – Аллу Горську, Галю Севрук, Людмилу Семикіну, лесезнавців Олега Бабишкіна, Семена Шаховського, Івана Денисюка, Леонілу Міщенко, композитора Анатолія Кос-Анатольського, професора Івана Ковалика, молодого, що подавав надії, поета Романа Лубківського, волинську письменницю блатію на чолі з Петром Махом та Віктором Лазаруком і багатьох інших. Про гарячу підтримку з боку місцевих мешканців із доволі численних сіл – земляків славної поетеси, які чисельно прибули на свято пошанування дорогої Лесі, не доводиться й говорити.

Підготовкою спектаклю, вибором “акторів”, режисурою займалася незабутня Валентина Семенівна Черняк – найдосвідченіша актриса, фундаторка Студентського театру, незмінний ст. лаборант кафедри української мови. Студенти до неї горнулися, любили і шанували, хоча іноді доводилося терпіти від неї різні ущипливі вислови, якими не гребувала. Посильну увагу до цієї вистави виявляли й наші визнані лесезнавці – Леоніла Міщенко та Іван Денисюк. На здачі вистави побував і режисер Володимир Максименко, його зауваження були, як завжди, слухними.

“Наталка Полтавка” І. Котляревського, Возний - Володимир Глухий, Виборний - Василь Михайлик (з архіву З. Булика).

Зрозуміло, що кадри для відповідальної вистави черпалися лише з філологів – студентів і працівників факультету. У головній ролі Мавки дебютувала студентка Світлана Гавриленко – надзвичайно здібна, лірична дівчина з ніжним голосом, правда, дещо повнувата, роль Лукаша доручили студентові Тарасові Матіїву – стрункому студентові з прекрасною статуєю і м’яким сердешним голосом, ролі Водяної і Польової Русалок випали на долю факультетських красунь Людмили Плаксюк і Алли Мельник, останній, однак, трохи перепадало від нашого строгого режисера (В.С. Черняк) за доволі фривольний костюм, у якому Алла не збиралася приховувати всіх своїх принад; роль Лісовика успішно виконував початкуючий науковець, працівник кабінету франкознавства Михайло Косів, а дядька Лева – Зиновій Булик, образ Матері Лукаша блискуче відтворила найдосвідченіша актриса і режисер-постановник В.С. Черняк.

Посилени репетиції дали свої плоди. Грати просто неба, без декорацій, на галявині, де, з певністю можна сказати, побувала колись Леся Українка, було незвично і вкрай відповідально, а якщо ще додати присутність науковців-лесезнавців на чолі з Максимом Рильським, то хвилювання учасників вистави було виправданим і повністю зрозумілим.

І все ж успіх виявився тріумфальним, видрукувано чимало схвальних рецензій у пресі, світлини із цієї постановки найкращого університетського фотографа, до речі, теж філолога і так і не визнаного поета-сатирика Петра Процика (згодом штатного фотографа Театру ім. М. Заньковецької), з’явилися не лише у волинських газетах, університетській багатотиражці, але згодом і в довіднику “Музей-садиба Лесі Українки в селі Колодяжному”. Сам

М. Т. Рильський з великою прихильністю відгукнувся про гру наших акторів-аматорів.

Цій виставі судилося стати знаковою в історії Студентського університетського театру. Симптоматичним і не без заздрости було зауваження актора Театру ім. М. Заньковецької Юрка Брилинського: “Чи не вирости тобі крила? Адже ти брав участь в історичному спектаклі поблизу Колодяжного, на батьківщині Лесі Українки”.

... По-різному склалися долі виконавців ролей у “Лісовій пісні”. Мавка – Світлана Гавриленко-Барабаш після закінчення університету подалася на свою батьківщину – Кіровоградщину, стала науковцем і педагогом, професором Кіровоградського університету, згодом активістка “Просвіти” – вона відома і шанована в степовій Україні людиною; Лукаш – Тарас Матіїв – народний учитель в гірському бойківському селі Климець: 1970 року під час діалектологічної експедиції, що збирала фонотеку бойківського діалекту, нам із світлою пам’яті Теодозієм Старарком випадково довелося гостювати у цієї знаної серед бойків людини; Лісовик – Михайло Косів, науковець, народний депутат Верховної Ради України чотирьох скликань, рекомендацій не потребує; Водяна Русалка – Людмила Плаксюк-Зелінська – вчитель музичної школи-інтернату ім. С. Крушельницької, авторка поетичних збірок гуцульською говіркою; Дядько Лев – Зиновій Булик після усунення з університету в 1973 р. за розповсюдження дисидентської літератури вчителював у школі, техчучилищі, а тепер – викладач Львівського музичного училища ім. С. Людкевича, роками читає курс української орфоєпії у театральній студії при Театрі ім. М. Заньковецької, а зараз – на акторському відділенні філологічного факультету Львівського національного університету імени Івана Франка; Мати Лукаша – Валентина Черняк, незабутня наша наставниця-режисер, науковець-орфоєпіст, відійшла вже, на жаль, у небуття, але всі без винятку згадують

її подвижницьку працю з особливим пієтетом. Для її незліченних учнів, колег по роботі була і залишається взірцем, еталоном високоморальної поведінки в непростих тогочасних умовах.

Ця дата – 50-річчя від дня смерті Лесі Українки – яку так пам’ятно було відзначено на Волині, на жаль, перекреслила подальшу кар’єру нашого ректора – Євгена Лазаренка. Адже цей захід не мав би такого великого розголосу без благословення та участі такої впливової, патріотично настроєної, як на той час, сміливої, певною мірою ризикованої людини. Він навіть не добув до кінця наукової конференції і, здається, не дивився “Лісовій пісні” в урочищі Нечимле поблизу Скулина.

Ректора терміново викликали у Київ – і нагально позбавили посади, бо були на сих “торжествах” і “доброзичливці” в цивільному. Офіційна версія зняття ректора – порушення фінансової дисципліни – перевитрати коштів на незаплановані заходи.

Усі розуміли, що причина полягала в іншому, адже ювілей Лесі Українки був не єдиною такого роду акцією. Перед тим відбувалися ще Франківські ювілеї – Нагуєвичі, Криворівня, Жаб’є; Шашкевичеві дати – Підлисся, Олесько. А прихильність ректора до філологічного факультету, кафедр української літератури та мови, цитування поезії Олександра Олеся, Лесі Українки, Івана Франка, молодомузівців, неокласиків; а постійне захоплення до проведення безрезневих Шевченківських вечорів, а кадрової політики... Та й існування й успіхи університетського Студентського драматичного театру без уваги та підтримки ректорату були б на той час немислимі...

1. Порівн. Квітневий Володимир, *На шляху боротьби за українське відродження (із спогадів про “шістдесятників”)*. – Животоки, 1994 р. – № 1(6). – С. 12-14.

2. Див. Задорожний Б. *Хай ті, хто може, зроблять більше. Роздуми про пережите // Дзвін, 2002. – № 3. – С. 99-108.*

3. Цей прекрасний фахівець підготував цілу плеяду вокалістів – Людмилу Редченко (колоратурне сопрано, згодом викладач музичного педучилища, тоді студентка слов’янського відділу філологічного факультету), Юрія Никольського (історик), Доротейу Брагінець (російська філологія), Тібора Егриші (факультет іноземних мов), Михайла Мартиненка (математик); та й усі виконавці ролей у “Наталці Полтавці” пройшли вишкіл у цього маестро.

Перед поїздом у с. Колодяжне та с. Скулин: Тетяна Кобржицька, Зиновій Булик, Тарас Матіїв (стоять), Світлана Гавриленко, Людмила Плаксюк, Надія Босаківська, Роман Лубківський, Марія Андрух, Михайло Косів, Алла Мельник (з архіву З. Булика).

